

Evropska nedelja prevencije raka grlića materice, 20-26.januar 2025.

20.01.2025

Evropska nedelja prevencije raka grlića materice obeležava se ove godine od 20. do 26. januara u cilju unapređenja stavova i informisanja o raku grlića materice i o načinima prevencije. Osnovna poruka je da je rak grlića materice maligna bolest koja se može spremiti.

Rak grlića materice je prepoznat kao ozbiljan javnozdravstveni izazov u Srbiji. Na osnovu procenjenih stopa obolevanja i umiranja od raka grlića materice, Evropskog informacionog sistema (ECIS), Srbija se i dalje nalazi u grupi zemalja sa visokim stopama obolevanja i umiranja u Evropi.

Â

Prema podacima Registra za rak Instituta za javno zdravlje Srbije âžDr Milan Jovanović Batuti, u proseku se u Srbiji svake godine registruje 1163 novoobolele žene, a život izgubi 459 žena. Poslednji podaci govore da se karcinom grlića materice javlja u uzrastu od 35. godine, ali najviše uzrasno-specifične stope obolevanja su od 50. do 59. godine. U slučaju umiranja registrovane stope mortaliteta proporcionalno rastu počev od 45. godine i najviše su od 70 do 75 i više godina.

Svetska zdravstvena organizacija kao prioritet preporučuje sveobuhvatni pristup ovoj bolesti: skrining odnosno rano otkrivanje i lečenje svih formi premalignih i malignih promena, vakcinaciju protiv humanog papiloma virusa (HPV) i palijativno zbrinjavanje žena koje boluju od ove bolesti u smislu aktivne brige koja podrazumeva kontrolu simptoma, psihološku i socijalnu podršku.

Â

Primarna prevencija oboljenja izazvanih humanim papiloma virusima (HPV) obuhvata imunizaciju u cilju smanjenja broja obolelih od HPV infekcija. HPV vakcina sprema infekciju najčešćim onkogenim tipovima ovih virusa koji cirkuliraju u populaciji. U preko 90% slučajeva HPV vakcina sprema nastanak raka grlića materice, a istraživanja pokazuju i visoku efikasnost (preko 90%) u zaštiti od dobijanja genitalnih bradavica, kao i drugih karcinoma (karcinom usne duplje i ždrela i karcinom završnog dela debelog creva).

Â

Republika Srbija se ubraja među 140 zemalja sveta u kojima je uvedena

vakcinacija protiv HPV. Preporučena vakcinacija u Srbiji sprovodi se od juna 2022. godine o trošku države, u domovima zdravlja za populaciju dece oba pola, uzrasta od navršenih 9 do navršenih 19 godina (pre prvih seksualnih odnosa). To je imunizacija koju preporučuje izabrani lekar u domu zdravlja, najčešće pedijatar.

Â

Sekundarna prevencija je rano otkrivanje raka grlišta materice korišćenjem jednostavnog i neinvazivnog Papanikolau testa (PAP test), a radi utvrđivanja premalignih ili malignih promena u ćelijama grlišta materice. Organizovani skrining podrazumeva ginekološki pregled na svake tri godine po pozivu lekara za žene uzrasta od 25. do 64. godine primenom PAP testa.

Â

Pored PAP testa, u ranom otkrivanju raka grlišta materice može se koristiti HPV test kojim se utvrđuje da li postoji HPV virus, primenom osetljive PCR tehnike. Ukoliko se testom utvrdi prisustvo HPV virusa, može se uraditi genotipizacija kojom se otkriva genotip virusa.

Â

Testiranje je namenjeno ženama starosne dobi od 30 do 65 godina, izuzev trudnicama, ženama koje nikada nisu imale seksualni odnos, ženama koje su na lečenju od raka grlišta materice i ženama kojima je hirurškim putem odstranjena materica ili grlište materice. Testiranje treba da odlože žene koje su u menstrualnom ciklusu, kao i žene koje su u poslednja 24 časa imale seksualni odnos ili su koristile vaginalete.

Â